

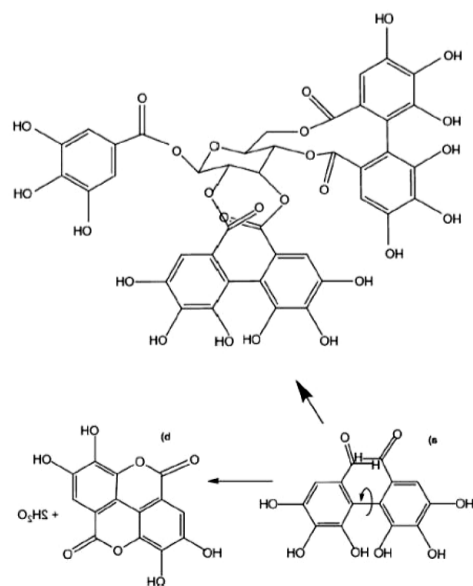
Medeina Steponavičiūtė

Vilniaus universiteto Chemijos ir geomokslų fakulteto Polimerų chemijos katedros doktorantė / Department of Polymer Chemistry, Faculty of Chemistry, Vilnius University doctoral student

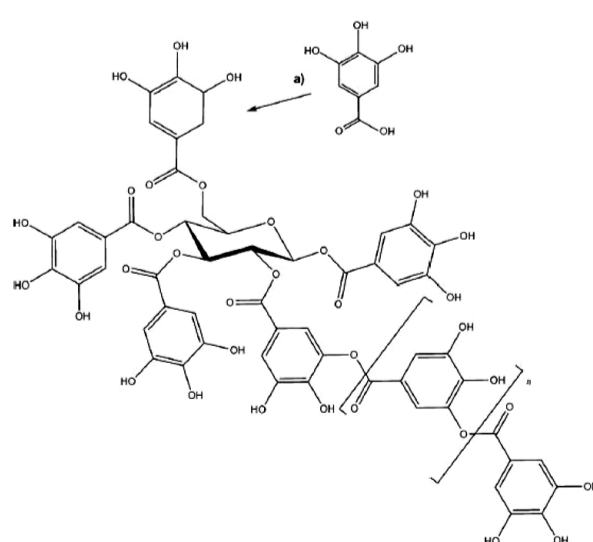
ISTORINĖS ODOS TYRIMŲ TAIKYMAS LIETUVOJE

Tarpdisciplininiai mokslai, skirtingų sričių bendradarbiavimas, informacijos sklaida – kasdien kalbama apie šių reiškinį svarbą ir būtinybę. Kita vertus, dažnai abejojama, kiek tokie projektai gali gyvuoti ir būti naudingi ne tik juose dalyvaujantiems vykdytojams, bet ir platesnei auditorijai. Vis dėlto 2013 m. užsimezges iš pažiūros dviejų visiškai skirtingų ir nieko bendra neturinčių institucijų – VU Chemijos fakulteto ir LMA Vrublevskių bibliotekos – bendradarbiavimas, davė pradžią svarbiam ir taikomąją reikšmę turinčiam projektui „Lietuvos kultūros paveldo tapatumo paieškos XVII a. Vilniaus akademijos spaustuvės knygų įrišuose. Tyrimai ir prevencinis konservavimas“. Nuo baigiamojo bakalauro darbo prasidėjęs ir keletą metų trukęs nuodugnus knygų įrišų tyrimas išaugo iki projekto ir sudarė sąlygas taikyti tyrimo rezultatus platesniame kontekste, kai knygų įrišų tyrimai pradėti pažinti iš dviejų visiškai skirtingų pozicijų. Ši metodika – reikšminga pagalba paveldo institucijų knygų įrišų specialistams, kuriems tokios žinios yra aktualios taikant medžiagų tyrimų metodus konservavimo ir restauravimo procesuose. Taip pat ir kitiems specialistams, kuriems aktuali odos išdirbimo raida ir tapatumas.

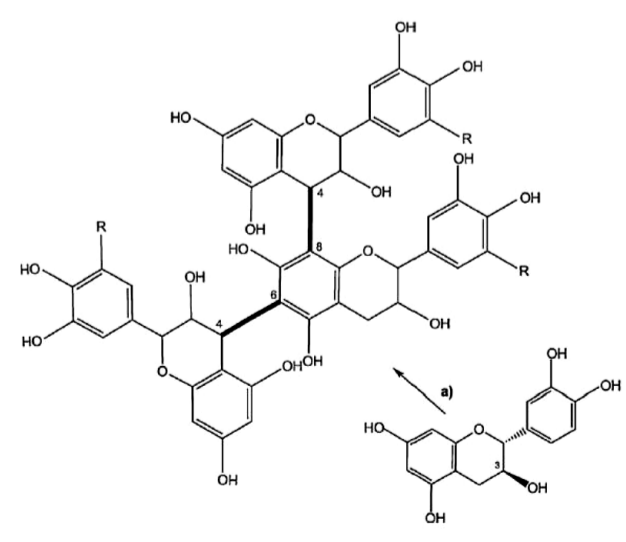
Kai pirmą kartą susidūriau su šiuo pasiūlymu, kilo nemažai klausimų ir abejonių dėl savo galimybių įgyvendinti iškeltus tikslus, ypač susijusius su įrišų odinės dangos ir taninų tyrimais. Taninai – labai plati sritis, įvaldyti šių junginių identifikavimo metodikas ir jas laisvai taikyti atrode išties neįveikiamas darbas. Daugybė veiksnių, kintamųjų, kartais iš pažiūros nesvarbių smulkmenų gali veikti tyrimą ar rezultatų analizę bei pateikti ginčytinus, netikslus ar net klaidingus atsakymus. Be to, tai neapsiriboja tik taninų tyrimais, problemų kelia ir odos atpažinimo tyrimai. Nors metodikos buvo pritaikytos o pastaruoju laikotarpiu taikytos daugiau kaip 150 knygų įrišų tyrimams, svarbiausia tyrimo dalimi tapo sugebėjimas įvertinti visus gautus rezultatus. Projekte sukaupia tyrimų medžiaga iš chemijos mokslų pozicijos dar nėra baigtinė. Ateityje chemikai tyrėjai dar tobulins įgūdžius taikant naudojamas metodikas, analizuojat gautus rezultatus. Šiuo metu spartėjant mokslo ir naudojamos įrangos techninei pažangai, kaupiantis patirčiai, vis labiau formuosis stabilios tyrimų praktikos. Tikėtina, kad idėja, suformuota studijų baigiamajame darbe, vėliau išaugusi į tarpdisciplininį projektą, gali tapti pamatu aktyvesniam mokslo darbų sąjūdžiui atskleidžiant tanininių medžiagų vaidmenį odos apdirbime, taip pat nustatant jos rūšį ir aplinkos veiksnių įtaką senėjimo procesuose. Savo ruožtu tai paskatins atidesnį požiūrį į odos dirbinių restauravimą. Praėjus ketveriems metams nuo tyrimų pradžios, tyrimo išliekamoji vertė pasitvirtino, tai labai džiugina, nes pradėtas nelengvas darbas netapo trumpalaikiu.

1 pav. Elagotaninai

2 pav. Galotaninai

3 pav. Kondensuoti taninai

APPLICATION OF HISTORICAL LEATHER RESEARCH IN LITHUANIA

The importance of interdisciplinary science, collaboration between different fields, and dissemination of information has become a subject of everyday discussion. However, the sustainability and usefulness of interdisciplinary projects (not only for project teams, but also for wider public) is often placed under question. Nevertheless, a collaboration between two seemingly very different, and not having anything in common, institutions, the Faculty of Chemistry at Vilnius University and the Wroblewski Library of the Lithuanian Academy of Sciences, gave origin to a significant project „A search for the identity of Lithuanian culture heritage in the bindings of 17th-century publications of Vilnius Academy Printing House. Analysis and preventive conservation“. The groundwork for the project was laid by a comprehensive study of bookbindings that had started from a bachelor's thesis and took several years. An analysis of bookbindings from two completely different perspectives created conditions for broader application of the study results. This approach could be of valuable assistance to those bookbinders working in heritage institutions who use material analysis methods in restoration in conservation as well as to other professionals who might need to identify a leather's origin and the method of its processing.

When offered to embark on this study, I had many questions and doubts as to how feasible it was to meet its goals, especially those related to examination of leather covers and tannin analysis. As tannin research is a very wide field, to learn methods of identification of these compounds and to start using them competently seemed a major challenge. A multitude of factors, variables, seemingly unimportant details may influence the progress of a test or interpretation of its results and provide us with debatable, imprecise or even plain wrong answers. Moreover, these issues arise in regard to not only tannin research, but also leather identification. Even though the methods have been confirmed to produce reliable results, and lately used to examine over 150 bookbindings, the key part of such a study is the capability to interpret the entirety of the results. The research evidence amassed over the course of the project is not final from a chemical science point of view. In the future, chemical scientists will undoubtedly hone their skills in the application of these methods and interpretation of their results. Today's rapid scientific progress, advancement of equipment and accumulation of relevant experience will lead to establishing wide and stable research practice. Hopefully, the idea formulated in the graduation thesis and later developed in the inter-disciplinary project may lay groundwork for a more active scientific research that would throw light onto the role of tannins in leather processing, identification of leather type and influence of environmental factors on leather ageing. This would serve to foster a more attentive approach to restoration of leather items. Now, four years after the start of this research, its lasting value has received a solid confirmation. This is very uplifting to realize that the hard work put into the research has been worthwhile.

